

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 51.

Sobota 21. junija 1930.

Leto V.

Taktične napake.

Politika socialno-demokratskih strank.

Zanimivo je zasledovati delo socialno-demokratskih strank v posameznih državah, kjer obstoje. Socialno-demokratski pokret je demokratičen pokret, ki se razvija sam iz sebe brez dogem, ki bi mu bile vsiljene od zunaj. Socialna demokracija je navezana sama nase. Gnana od prepričanja, da je napredek mogoč, išče pota in izbira sredstva, ki naj bi jo privedla vedno bliže in bliže njenemu cilju. Socialna demokracija ni božja ustanova, ampak je človeško delo, zaradi tega je razumljivo, da so v posameznih deželah včasih zašli na napačno pot. Ko so si prste opekli, so se pa vrnili nazaj na pravo pot, oproščeni ene iluzije, zato pa za eno izkušnjo bogatejši.

Tako se je godilo **bolgarskim socialistom** za časa Stambolijskega. Pokret Stambolijskega gotovo ni bil zdrav pojav, temveč je bil posledica nezdravih in neuravnoveženih povojnih razmer ter v bistvu reakcionarnih, ne pa naprednih. Da so na primer meščanski krogi v Jugoslaviji dobili o tem pokretu dobro mnenje, seveda šele potem, ko je bil Stambolijski ubit, je pač vzrok le to, da je bila politika Stambolijskega prijazna Jugoslaviji. Razumljivo je tedaj, da so bolgarski socialisti Stambolijskemu nasprotovali, napravili pa so napako, da so se pridružili meščanskim strankam takrat, ko so rušile njegov režim.

Nekaj podobnega je bilo na **Poljskem**. Poljske parlamentarne razmere so po krivdi samopašnih in kratkovidnih meščanskih strank res postale čedalje nevdružneje. Vendar so poljski socialisti napravili napako, da so spočetka podpirali Pilsudskega in njegova diktatorska stremjenja pri rušenju poljske meščanske vlade. To napako, da podpiranje diktature Pilsudskega ni bilo v prid delavskemu pokretu, so sicer kaj kmalu spoznali in so jo popravili. Sedaj odločno obsojajo diktatorsko stremjenje in zahtevajo absolutno uveljavljanje demokracije.

Tako se socialna demokracija v državah, kjer obstoji, uči iz napak, zbira izkušnje in utrjuje taktiko in si utira pot, ki jo na najsigurnejši način približuje njenim ciljem.

Avstrijski socialisti za starostno zavarovanje.

Dohodki carin se naj porabijo za zavarovanje za starost in onemoglost.

Ker v Avstriji zopet nameravajo zvišati carine na življenske potrebščine in ker so bile iste pred dobrim letom že zvišane, je socialistični poslanec dr. Bauer predlagal, naj bi se del novih carinskih dohodkov porabil za podporo brezposelnim. Na ta način bi se prispevali, ki jih plačujejo delavci in delodajalci v fond za brezposelne, zmanjšali za kakih 40 odstotkov. To pa bi omogočilo uvedbo **zavarovanja za starost ter onemoglost**, ki je že sklenjeno, pa se še ne izvaja, ker se delodajalci branijo pred novimi socialnimi dajatvami. Posredno bi tedaj dohodki carin prišli v prid starostnega zavarovanja, s čemur bi se konzumente saj deloma odškodovalo za povišanje cen življenskih potrebščin, ki nastanejo vsled povišanja carin. Industriji se z Bauerjevim predlogom stri-

Elektrifikacija dravske banovine in ban ing. Serbec.

Ban dravske banovine objavlja v »Jugoslovanu« daljši članek, v katerem razmotriva vprašanje koncentracije električnih sil v dravski banovini, in sicer z ozirom na razpravo v ljubljanskem občinskem svetu o tem vprašanju. V članku pojasnjuje, kako arogantno se upira Trboveljska premogokopna družba združitvi elektrarn in če bi se to hotelo zgoditi, je trboveljska družba pripravljena žrtvovati milijone, da se ne zgodi. Premogokopna družba

ima velik gospodarski interes. Ljubljanska občina pa se upira, ker ne podredi svojih interesov veliki celoti. Tako je razumeti članek.

Vprašanje ljubljanske elektrarne bi se pa lahko rešilo na tak način, da banovina kupi ljubljansko elektrarno in v pogodbi da jamstvo glede cene dobavljene elektrike, zlasti obrti in industriji, ker bi sicer utegnili iz političnih razlogov morala prinašati prevelike žrtve.

Nezaposlenost v Angliji.

Eno najtežjih vprašanj angleške politike.

Po izpremembu v angleški delavski vladi, je Macdonald povzel sam inicijativo za omiljenje nezaposlenosti. Vlada je povabila liberalce in konservativne politike na konferenco, ki naj razpravlja o problemu nezaposlenosti. Vodja liberalne stranke Lloyd George se je povabilu odzval brez pridržka, konservativci niso še odgovorili, pač pa je konservativni voditelj Chamberlain izjavil v spodnji zbornici, da naj prej pove Macdonald natančno, na kakšen način naj se v skupnem odboru strank vrši sodelovanje. Macdonald je izjavil, da je v ta namen že izvoljen odbor izkušenih mož in da ima odbor dolžnost, da nadaljuje delo vlade v smislu dviga industrije in pospeševanja trgovine.

Istočasno je v zbornici Lloyd George pozdravil inicijativo, da se povabi vse tri stranke k sodelovanju

rešitve gospodarske krize in nezaposlenosti. Lloyd George je sprejel tudi pogoje sodelovanja.

K izjavi Lloyd Georgeja pojasnjujejo delavski listi, da izgleda, kakor bi bila delavska vlada napravila kompromis z liberalno stranko. Toda o kompromisu tu ne more biti govora, ker nihče ne ve, kakšno taktično ozadje tira liberalce na to pot. Za delavsko vlado je dovolj, ker je njen program za odpravo nezaposlenosti in gospodarske krize tako bistveno važen, da bi utegnili politiki delavske vlade nasprotovati samo neobzirni škodljivci angleškega naroda. Problem je tem lažje rešljiv, ker dominijoni še nikdar niso tako želeli sodelovanja z Anglijo kakor sedaj, bodisi gospodarsko ali politično.

Borba za Pabsta v Avstriji.

Dr. Steidle očita kanclerju zlorabo uradne oblasti.

V avstrijskem parlamentu je bil zakon o notranji razorožitvi sprejet. Dne 17. t. m. pa je o zakonu obravnaval zvezni svet. To priložilo je izrazil dr. Steidle, da je govoril proti razorožitvi samo Heimwehra in ostro napadel kanclerja dr. Schobera, češ, da v Avstriji uživa gostoljubnost mnogo tujcev, a izgon je odredil pod vplivom socialnodemokratske stranke samo proti majorju Pabstu.

Kancler dr. Schober je na dr. Steidlejevo kritiko podal le kratka pojasnila. Rekel je, da prvotno ni mislil na izgon Pabsta, toda po korneuburškem govoru, kjer je Pabst izjavil, da zanese svojo agitacijo v vojsko, žandarmerijo in policijo, dalje, ker je dokazano, da se je na Madžarskem dogovarjal z legitimisti o skupnem puču za restavracijo Habsburžanov, se je za ta korak odločil. Vrhutega so zahtevali odločne ukrepe zunanji vplivi, tako haaška mirovna konferenca, angleška delavska vlada s prijateljskim nasvetom in Društvo narodov ponovno. Društvo narodov je kancler obljubil, da izvede notranjo razorožitev že zarditega, ker bi sicer država ne dobila potrebnega kredita v inozemstvu.

Glede na žalitve dr. Steidleja je izjavil kancler, da mu je žal, da je dr. Steidle kot zvezni svetnik imun, ker

bi sam sicer poiskal zadoščenje pred sodiščem.

Proti izgonu majorja Pabsta sta protestirala tudi tirolski in štajerski deželni glavar, to je dr. Štumpf in dr. Rintelen. Drugače izgon Pabsta ne povzroča posebnega razburjenja med Heimwehri, ker so dokazi iz njegovega delovanja tako močni, da se fašistovski gibanje ne upa nstopiti.

Pabst ostane tudi v inozemstvu štabni šef. Njegov namestnik bo Rauter v Grazu, kamor so tudi premestili vodstvo Heimwehra.

Poraz avstrijskega fašizma je za miroljubni in demokratični razvoj srednje Evrope največjega pomena.

Kakšno državo si zamišlja Heimwehr.

Na korneuburškem zborovanju, ko je dr. Steidle Heimwehrovce tudi zaprisegel, je obenem povedal, da zahteva federativno stanovsko korporacijsko državo, za kar so pridobljeni desničarski krščanski socialci. »Daily Herald« tudi poroča, da je bil avstrijski fašizem domojen z inozemskimi silami (madžarskimi legitimisti in nemškimi fašisti), da izvrši v Avstriji v najbližjem času fašistično revolucijo.

Novi carinski donos se računa na 80.000 šilingov. Od tega bi prišlo v fond za brezposelne oz. za starostno zavarovanje 60 milijonov šilingov, torej 480 milijonov dinarjev.

J. Arh:

Vzroki naših premogovnih kriz!

Potreba ustanovitve državnega premogovnega sveta.

(Konec.)

V čem pa obstoja možnost konkurence? Prvič v tem, da je naš premog povprečno **kvalitativno slabši** od inozemskega in drugič pa vsled naše carinske in tarifne politike. Tako je naša premogovna industrija popolnoma nezaščiten napram inozemskemu visoko kalorijskemu kamenu premogu (Steinkohle) z odlokom C. Br. 26.900-26, glasom katerega je carine prost uvoz tega premoga preko vseh naših pristanišč, prevoz po državnem ozemlju pa se računi po izjemni železniški vozarini. Če tedaj vzamemo, da znaša prevoz ene tone angleškega premoga po morju do naših jadranskih luk le Din 160 (za daljavo 1200 km!), potem je jasno, da naš premog ne more konkurirati z angleškim. Istotako je s poljsko-slezijskim premogom. Nizka vozarina po železnicah in na vodi ter visoka kalorijska moč, mu utirata pot k nam. A še slabše je z madžarskim, oziroma pečujskim premogom, ki je kvalitativno vsaj tak, če ne boljši, kot trboveljski premog. Po geografski legi leže ti pečujski rudniki v neposredni bližini naše na železniškem omrežju zelo bogate pokrajine Vojvodine in Slavonije. Če vzamemo sedaj oddaljenost Trbovlje—Vojvodina = 450 km, a Pečuj—Osijek pa samo 75 km ali Pečuj—Subotica 200 km, potem vidimo, da je kljub naši zaščitni carini, ki znaša okoli Din 70 na tono, pečujski premog še vedno cenejši v obmejnem pasu 55 km v notranjosti naše države, in ga šele nadaljnja prevoznina podraži.

Pa ne samo napačna carinska in tarifna politika je vzrok, da naš premog ni konkurenčen, tudi **geološke razmere in tehnična zaostalost** naših rudnikov prihaja pri tem v poštev. Tako vidimo, da je povprečna storitev na rudarja in šiht v Porurju znašala v letu 1928 1215 kg, v Poljski-Sleziji 1334 kg, v Angliji 1040 kg, v Čehoslovaški pa na rjavem premogu celo 2000 kg, a pri nas pa komaj 628 kg in to kljub temu, da so naši rudarji svetovnoznani kot pridni delavci.

Te štiri činjenice: carinska in tarifna politika, neprikladne geološke razmere in pa tehnična zaostalost naših rudnikov so rak-rana v naši premogovni industriji, vsled katerih vlada popoln kaos na domačem trgu, na katerem se pa čimdalje bolj uveljavlja inozemski premog. Domači rudniki, posebno mali, ustavljajo obrat; rudniki s slabšo vrsto premoga (lignit) delajo nestalno, a rudniki z boljšim premogom obratujejo po borzijsko. To se pravi, če imajo izgled, da bodo premog prodali, potem se dela v rudnikih s polno paro, ko pa naročila prestanejo, pa enostavno obrate deloma ali popolnoma ustavijo za nedoločen čas, ljudi pa vržejo na cesto. Poleg tega skušajo rudarski podjetniki prevaliti še vso težo kriz na rame prizadetega delavstva z znižanjem plač, poslabšanjem socialne zaščite in podaljšanjem delovnega časa.

Da vzamemo konkretno zadnji spor med lastniki rudnikov in ministrstvom prometa radi znižanja premogovnih cen. Samo šestodstotno znižanje premogovnih cen je dosegel minister prometa, dočim so rudarji v rudnikih TPD izgubili nad 30 milijonov dinarjev na zaslužku in 700 jih bo vsled tega še odpuščenih, ki ne bodo imeli s svojimi družinami ne dela ne jela. V koliko je pri tem utrpela država sama na svojih dohodkih in ostali interesenti, mislimo, da ni treba posebej povdarjati. Ali je taka gospodarska politika zdrava, narodu in državnemu gospodarstvu koristna?

V svrhu zaščite naših rudarjev in njihovih družin jim je treba dati dostojne plače in socialne pravice. Domačemu premogu se mora zagotoviti domači trg. Treba je na novo urediti vprašanja carinske in tarifne politike. Naše železnice in ostala industrija se morajo brezpogojno prilagoditi uporabi domačega premoga. Kakšno je to zadržanje narodno-zavednih gospodarskih krogov, ki rabijo za svoje obrate inozemski premog, a naš brezposelni rudar mora z družino vred v tujino, s trebuchom za kruhom, na starost pa bomo dobili berača nazaj, ki se ga bo vsaka občina branila. Nadalje je nujno potrebno odpraviti monopol gotovih večjih premogovnih družb, ki sedaj diktirajo ceno premogu in regulirajo prodajo na škodo manjših. Ker tudi tu ne trpi škodo nihče drugi kakor zopet delavec. Zelo potrebno bi bilo ustanoviti **državni premogovni svet** po nemškem vzoru (Reichskohlenrat), kateri bi imel nalogo razporediti oddajo dobave na posamezne rudnike, regulirati premogovne cene in kontrolirati dobičke posameznih premogovnih družb. Taka ustanova je bila v lanskem

načrtu novega rudarskega zakona že predvidena in jo je treba sedaj še samo uzakoniti.

To sem smatral potrebno povedati v času najtežje premogovne krize v naši državi, z dobrohotnim namenom, da tudi naša delavska javnost opozori merodajne kroge, da se z dobro voljo morejo prepričati večne krize v naši premogovni industriji, ali pa vsaj zelo omiliti. Zakaj vedno je boljše, ako ima naš delavec pošten in siguren zaslužek doma, kakor pa da za inozemski premog izdamo letno 115 milijonov dinarjev in 400 milijonov dinarjev za brikete in druga goriva, kar le zvišuje pasivno postavko naše trgovske bilance.

Proti stanovski ureditvi držav.

Stanovski parlament pomeni obnovitev fevdalne dobe.

V »Prager Presse« objavlja prof. dr. Fr. Weyr članek, v katerem razpravlja o tendencah po ustanovitvi stanovskih držav.

Članek pravi, da je stanovska država srednjeveška tvorba, ki hoče deliti politično moč samo z nekaterimi deli prebivalstva, a da se prikriva pravi namen, se deloma odstopa pravice do parlamentarnega dela posameznim plastem, oziroma njih organizacijam. Seveda je tak oblika parlamentarizma nasprotna načelu demokracije. Malo je ljudi, ki bi verovali v izvedljivost tega projekta. Kako naj se ugotovi večinski princip, kako številčna moč in razmerje posameznih stanov. In v parlamentu je delo nemogoče, ker si trajno nasprotujejo stanovski interesi, ni pa skupnega višjega cilja, kakor je v demokratičnem parlamentarizmu. Tak parlament bi bil le obnovitev fevdalne dobe v novi obliki. Ime bi bilo novo, ne pa stvar. Tudi v demokratičnem parlamentarizmu so zastopani stanovski interesi: kmetiški, delavski, podjetniški itd., toda s političnega, to je splošnega vidika. Zahtevana nova oblika ne pomeni nič drugega, kakor da so posamezni stanovi zamenjali vloge. V srednjem veku so odločevali vitezi, plemstvo, duhovništvo, sedaj pridejo na vrsto stanovi.

Tako pravi pisec članka. K tem izvajanjem pa še dostavljamo, da se hoče v stanovskih parlamentarizmi omejiti vpliv stanovskih zastopnikov še s tem, da se bo v stanovske parlamente imenovalo še razne javne, cerkvene in druge osebnosti. S tem je vpliv stanovskih zastopnikov še bolj omejen in parlamentarizem dobi pravo srednjeveško obliko. Namesto vitezov in škofov bodo sedeli v parlamentu razni dostojanstveniki, posvetni in duhovni, ne da bi bili izvoljeni po demokratičnem principu.

Za razbitje evropskega fašističnega bloka.

Angleška delavska vlada proti bloku.

V južni in srednji Evropi se že dalje časa pojavlja stremjenje po koncentraciji fašističnih sil. To dokazuje sodelovanje Italije in Madžarske, dalje potovanje fašistov in legitimistov od države do države (Pabst, dr. Seipel, Grandi, Bethlen

itd.). Proti tej politiki se je dvignila angleška delavska vlada, ki jo podpira tudi Francija. Francoski sodrug Leon Blum ugotavlja v listu »Populaire«, da vse kaže, da hoče angleška delavska vlada nastajajoči fašistični blok razbiti.

Kitajski sovjeti.

Komunistični pokret na Kitajskem.

Pred par leti, prilikom bojev med Čangtsolinom in Čangkajškom, se je mnogo pisalo o rdečem Kantonu in o rdeči armadi kitajskih komunistov, ki so iz svojega centra, velikega obmorskega mesta Kantona, prodirali proti severu in zavzeli vse ozemlje do Hankaua in Šanghaja. Ko se je Čangkajšek, ki se je prvotno posluževal pomoči rdečih čet, polastil oblasti in formiral nacionalistično vlado v Nankingu, je obrnil svoj meč proti komunistom in jih začel neusmiljeno preganjati, tako, da se je kmalu zdelo, kakor da jih je iztrebil z lica kitajske zemlje. Celo »Kantonsko komunio« so Čangkajškovi generali v krvi zadušili. Nekaj časa se potem skoraj ni več slišalo o komunistih. V sedanji meščanski vojni med Pekingom in Nankingom so pa zopet začeli igrati važno vlogo. Svoje delovanje v velikih mestih so topot odložili na ugodnejši čas, tem intenzivnejše so se pa vrgli na propagando med podeželskim prebivalstvom, kjer so tla za njihovo propagando zelo ugodna radi velike bede, ki vlada med kitajskim kmečkim prebivalstvom, in radi samopašnosti bogatih kitajskih posestnikov in brezobzirnosti lokalnih oblasti. Radi večnih medsebojnih bojev se centralne vlade bodisi v Nankingu ali Pekingom niso utegnile dosti brigati za notranjo politiko v posameznih provincih. To medvladje so znali komunisti dobro izkoristiti, zlasti v južni Kitajski. Skoro polovica Kitajske je danes pod oblastjo kitajske rdeče armade. 18 velikih provinc ima sovjetsko vlado. Oficijelno se ceni moč rdečih čet na 62.000 mož, v resnici je pa veliko večja, ker tu niso všteti posamezni oddelki partizanov, mladinske garde in kmečke garde. Politika kitajskih sovjetov sicer ni tako »radikalna« kakor v Rusiji, vendar se razlikuje od nje samo po metodah, cilj pa ima isti. Kitajski sovjeti trpé še individualno kmečko posest, tudi zasebno trgovino, ven-

dar skušajo s progresivnimi davki sčasoma zadušiti veleposestnike in velike trgovce. Skušajo si pa z vsemi sredstvi pridobiti simpatije širokih kmečkih mas, v odročnih provincah tudi na ta način, da brezobzirno razlaščujejo veleposestva in jih razdeljujejo med revne poljedelce. Ker tudi sovjeti ne morejo eksistirati brez davkov, skušajo davčno politiko vsaj poenostaviti, in so namesto mnogih različnih davščin in naravnih dajatev, uvedli enoten progresiven davek. Seveda se pri iztirjevanju davka poslužujejo še dostikrat značilnih kitajskih metod. Uvedli so enakopravnost kitajske žene in skušajo ustvariti temelje za bodočo socialno zakonodajo. — Velesile se zavedajo velike nevarnosti, ki jim preti od izboljševiranja Kitajske, zato s tako skrbjo protežirajo Čangkajška in podpirajo nankinški nacionalizem, medtem ko Fengovo kraljo severne armade simpatizira s komunisti. Kitajski komunizem ima gotovo tudi svoj vpliv na francosko Indokino, kjer so zadnji čas nemiri na dnevnem redu in vodijo njih niti preko meje na južno Kitajsko. Enako tudi komunistična gibanja v angleški Indiji. Sovjetski sunek v jugozapadno Azijo je očiten.

Pred političnim nasilstvom na Poljskem?

Na Poljskem hočejo diktatorji na vsak način omejiti pravice naroda. Zadnje dni se pojavlja med vsemi demokratičnimi strankami silno razburjenje, ker namerava režim proti določbam ustave naredbenim potom izpremeniti volilni red in si s tem utrditi na nepostaven način oblast.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori svojo dolžnost takoj!

Žalostna usoda kmečkih poslov.

Ne v krščanski ljubezni, ki se ji bogati rožajo, ampak v organizaciji in zakonitem zavarovanju kmečkih delavcev je izhod iz bede. — Živ zgled krščanske ljubezni.

Pišejo nam iz Notranjskega: Cenjeno uredništvo! Ko sem čital današnjega »Slovenca« (z dne 12. junija 1930) in v njem članek pod naslovom: »Ljubi svojega bližnjega«, ki se sicer nanaša na gladujoče rudarje, sem se nehote spomnil žalostne usode, ki je zadela nekega 80 letnega hlapca Jerneja I. v občini U. na Notranjskem. Iz naslednjega se zopet jasno vidi, kako brez vpliva je katoliška cerkev na polnoverne kristjane, kadar gre za socialne dajatve. Ne samo tedaj, kadar gre za to, da bi se občine kot take udeleževale na socialno-humanitarnem polju, ampak tudi — in to je še najžalostnejše — v samih kmečkih rodbinah se čisto dogaja, da otroci slabo ravnaajo s starši, od katerih so prevzeli hišo in posestvo. In vendar so taki ljudje najzanesljivejši stebel cerkve na deželi. Toda v predmetnem slučaju gre v prvi vrsti za občinsko socialno politiko. S tem pa seveda ni rečeno, da so posamezniki odvezani moralne dolžnosti, podpirati človeka, ki je mnoga desetletja služil njihovim interesom. V vasi U. pri R. živi osemdesetletni starček I., ki je vedno služil raznim kmetom kot hlapec ali pastir. Samo pri enem kmetu je prebil dolgo dobo 25 let, bil pa je tudi vaški pastir. Ta človek se nikoli ni brigal niti za politiko, niti za svojo bodočnost. Res je imel nekoliko skromnih prihrankov, ki pa mu jih je vojna požrla, kot mnogim stotošočem. Mož ima to nesrečo, da je zdrav in da je dočakal visoko starost, za katero bi ga marsikateri petičnih mogel zavidati. Toda on ni zavidanja vreden, kajti onemogel je in da ne bo javnega škandala, so ga pred nekoliko tedni vrgli v neko podrtijo, ki je nekoč služila za hlev, sedaj pa niti za hlev ni več, ker razpada. Tamkaj leži ubogi I. v cunjah na tleh in večinoma živi od tega, kar mu nekateri ljudje prinesejo. Stari pa ni bolan, ampak slab vsled dolgega stradanja in ne more vstati in nikogar ni, niti obične niti njegovih prejšnjih gospodarjev, da bi se ga usmilil. Kje je tu krščanska ljubezen ter usmiljenje, da o pravičnosti sploh ne govorimo?

Ponovno čitamo v raznih dnevnikih taranje, češ, da ljudstvo z dežele beži — v mesta. Da, to je res. Kdo bi se temu čudil vzpričo takega ravnanja z onemoglimi ter izčrpanimi kmečkimi posli, ki bi se morali kar živi pogrezniti v zemljo, kadar niso več za delo sposobni. Kmetje plačujejo skrajno slabo in si noben kmečki delavec ne more kaj prihraniti, ker prejme komaj toliko, da mu zadostuje za slabo obleko. Na drugi strani pa so kmetje, ki se najbolj upirajo vsaštršnemu zavarovanju kmečkih poslov, a še najbolj starostnemu ter invalidnemu zavarovanju. Sicer postoja zakon, po katerem bi morale občine reveže vzdrževati, toda kje se to izvaja? Katoliška cerkev pri nas pravi, da ima ona vse kmečko ljudstvo v svojem tabornu. Torej bi baš ona imela najboljšo priložnost, da bi praktično uveljavila lepa krščanska gesla na deželi, toda ona tega ali noče ali pa ne more. Lahko pa se trdi, da velja prvo, kajti cerkev drži vedno in povsod z močnejšim. Zato si morata mestni in kmečki delavec sama pomagati ter se ne smeta na nikogar zanašati, ako nočeta deliti usode omenjenega starčka.

Tone Maček:

Ženin iz Amerike.

Tilka iz Zagaja je bila lepo dekle. Najlepša v okolici Polzele, če ne najlepša v celi Savinjski dolini. Živel sta z materjo v podnožju vinorodnih gričev, ki zapirajo severnim vetrovom dohod v Savinjsko dolino, kjer bogati bujni hmelj. Sosedje so jima bili Krajčevi, revni bajtarji. S Krajčevim Nandetom je bila Tilka enake starosti; hodila sta skupaj v polzelsko šolo. Nande je bil šibek, bled fantek, sanjav in zamišljen, le v prisotnosti Tilke se mu je obraz zjasnil. Koliko sta si imela povedati vsakokrat na poti v šolo. Nande je vedno našel kje najlepših cvetic, ki jih je skromno poklanjal Tilki in v jeseni je vedno izbral najlepših hrušk iz domačega vrta, da ji jih je prinesel. In ona ni nikdar pozabila, kadar je mati pekla, da mu je prinesla kos orehovega štruklja. In ko se je naučila plesti in vezati, mu je lastnorodno spletla nogavice ali uvezla v robček njegovo ime. Bilo je med njima pravo, neprisiljeno, nedolžno otroško prijateljstvo. In ko sta ob nedeljah obe družini šle skupno v cerkev, je Krajčev oče često pomignil Zagajki češ: »Ali ju vidiš? Nista napačna.« In Zagajka je v zadregi in tihi sreči odvrčala: »Če bog da.«

Tilka in Nande sta odrastla ljudski šoli. Fant je tako dolgo prosil očeta, da se je ta soglasil, ga dati v

šolo. Pri nekem daljnem sorodniku v Celju mu je izposloval skromno oskrbo. Tolažil se je:

»Za težko delo itak nikoli ne bo, je prešibek. Če se bo le kaj prida učil? Dolgo ga ne bom mogel vzdrževati. Moram sam hoditi okrog za zaslužkom.«

Šele ob slovesu sta Nande in Tilka začutila, kako sta bila navezana drug na drugega. Tilka je celo jokala. Dala mu je lep, lastnorodno izvezen robček za spomin.

»Ali mi boš poslal iz Celja kakšno razglednico za spomin?«

»Bom, bom. Še več kot eno. Sicer pa Celje ni tako daleč in pridem za praznike vedno domov.«

»Na belo nedeljo pa prideva medve z materjo k svetemu Jožefu v Celje, takrat se tudi vidimo.«

Pretekli sta dve leti in tretje se je nagibalo h kraju. Tilka se je razvila v lepo, pridno dekle. Pomagala je materi obdelovati košček zemlje in sosedje so jo radi najemali za pomoč pri poljskem delu, ker je bila delavna. Vendar ji je to bilo premalo. Denar je bil pri hiši redek gost, a mati je tako ljubila kavo. A tudi ona sama si je želela boljše obleke in židane rute, kakor so jih nosila druga dekleta. In vdinjala se je tudi ona v polzelski tovarni, kjer izdelujejo razne galanterijske predmete in kjer je imelo zaslužek že mnogo okoliških deklet. Mlado, svežo moč so radi sprejeli. Spočetka jo je monotono,

nepretrgano, celodnevno delo utrujalo, a kmalu se ga je privadila tako, da je še po večerih v izdatni meri lahko pomagala materi pri gospodarstvu in oskrbi edine krave.

V tovarni je barvala svinčnike in ostrila bučike. Tovarišice so bile vesele in poredne. Nekatero celo preveč za neizkušeno Tilko. Skoro vsaka je že imela fanta in Tilka je bila kmalu uvedena v skrivnosti ljubezni. Ona o tem še ni resno razmišljala. Ni imela še moškega poznanstva. Edino s sosedovim študentom Nandetom sta bila prijatelja in kadar je bil on doma, sta si imela vedno dosti povedati. Ali če si ga je Tilka predstavljala v tej zvezi, kakor so ji njene tovarišice slikale razmerje do svojih fantov, ji pa le ni bilo vse po godu. Svojega fanta si je predstavljala čisto drugačnega. Kak bi naj bil, še sama ni prav vedela, samo to je vedela, da je Nande preveč skromen, ne zna biti nič poreden in tako bled je vedno in slaboten. Če zvečer malo dalj časa sedita pred kočjo in sanjarita v zvezde, se takoj prehladi in začne kašljati. Ima ga rada kot dobrega prijatelja, a več —? Čemu te misli?

V isti tovarni je bil zaposlen tudi mlad kurjač Tone, zastaven, čeden fant, doma iz Brežic. Starši so mu že davno umrli; na domu je gospodaril brat s prepirljivo svakinjo, on sam pa je šel s trebuhom za kruhom. Delavke v tovarni so mu na vse mo-

goče načine dvorile, vsaka ga je hotela pridobiti zase, a dosedaj se je korajžno otepal.

»Saj ste vse enake. Vsaka sili pod klobuk, da bi potem doma lahko v brezdelju srebrala kavo in premišljevala o novih oblekah, ki jih ji naj mož kupuje.«

»O, ti grdoba ti! Kar samo nase misli. No, takega skopuha pa že ne maramo.«

Kljub temu si je vsaka želela, da bi ga dobila, čeprav bi bil skop. In mnoge so stavile med seboj, v katero se bo zagledal. In med opoldanskimi odmori so švigale proti mlademu kurjaču razne dvoumne zbadljivke, kakor strupene pušice. On pa je hladno motril pisani ženski zbor pred seboj, kakor da si izbira primerno žrtev.

Nekega poletnega večera je po končanem sihtu Tilka urnih nog stopicala navkreber proti domu. Za seboj je slišala moške korake. Ozrla se je. Kurjač Tone jo je med tem dohitel.

»O, Tone, Vi ste? Kam pa?«

»Domu, kakor Ti.«

»Saj stanujete doli v vasi?«

»Od sobote dalje ne več. Preselil sem se gori k Mejovškemu. V vasi je predrago.«

»O, potem bova imela isto pot v tovarno?«

»Da, če Ti moja družba ne bo neljuba.«

»Zakaj? Saj niste tako strašni, da bi se Vas morala bati.«

Doma in po svetu.

Pogreb ponesrečenega nemškega triglavskega turista, Heinza Müllerja iz Kölna, se je izvršil na pokopališču v Mojstrani ob veliki udeležbi domačega občinstva in delegacij ter pevcev iz Ljubljane.

Novo gledališče začne graditi mestna občina Novi Sad še to jesen. Gledališče bo stalo 10 milijonov dinarjev.

Bivši bolgarski car Ferdinand je dobil dovoljenje, da sme obiskati Bolgarijo.

Avstrijski notranji minister Schumy je v sredo prišel na shod kmetijske zveze v Gradec. Na Štajerskem so heimwehrovci najjačji, zato so hoteli preprečiti Schumyjev nastop v Gradcu, ker menijo, da je Schumy glavni krivec Pabstovega izгона. Schumy se je peljal z železnico samo do Brucka. V Bruck so mu poslali Gradčani avtomobil, da se prepelje v Gradec. Toda v Gradcu so se že zbrali demonstranti pred hotelom, kjer je Schumy izstopil in so ga psovali in demonstrirali proti njemu. Heimwehrovci so obkolili tudi lokal, kjer se je vršilo zborovanje, pa jim je policija zabranila vstop v zborovalni lokal.

Major Pabst je pripravljala fašistično revolucijo. Po izgonu Pabsta prihajajo tudi meščanski listi na dan z razlogi, ki so do tega privedli, da sicer avstrijsko delavsko časopisje že dolgo časa na to opozarjalo. Na Tirolskem so našli aktovko diplomata neke sosedne države, ki je vsebovala važne dokumente o dogovorih te države z majorjem Pabstom, ki naj bi kot vodja Heimwehra delal na to, da se Heimwehr v Avstriji polasti državne oblasti in odpre vojski te tuje države pot preko Tirolske in Koroške, da se zveže z Madžarsko in s severne strani napade Jugoslavijo. Da je ta država Italija, ni težko uganiti. Obenem je Pabst vzdrževal stalne zveze s fašističnim Stahlhelmom v Nemčiji v svrhu poraza demokratičnih režimov v Avstriji in Nemčiji in uvedbe monarhistične restavracije. Mere proti Pabstu in Heimwehru so se pa izvršile šele na odločno intervencijo Anglije in Francije, ki ne moreta dopustiti političnega kaosa v srednji Evropi. Kaj porečejo k temu gotovi slovenski krogi, ki simpatizirajo s prelatom Seiplom, zagovornikom Heimwehra?

Heimwehrovsko centralno vodstvo se preseli iz Dunaja v Graz. To kaže, da so mu na Dunaju postala tla prevročna in ne zaupa več dosti tamošnji policiji, medtem ko se čuti v nacionalističnem in klerikalnem štajerskem Grazu bolj varnega. Po izgonu Pabsta prevzame vodstvo heimwehrovske zveze Rauter iz Graza, ki si pridržuje kompetenco voditi razgovore s političnimi faktorji.

Mladinski kazenski zakon. Čehoslovaška vlada je izdelala načrt mladinskega kazenskega zakona, ki ga je včeraj predložila parlamentu. Po tem načrtu je vodilni princip zakona, čim manj kaznovanja in čim več vzgoje. Ako so kazni neobhodno potrebne, morajo biti tudi te vzgojne. To zahteva presoja mladinskih kaznivih dejanj, ki so storjena v njihovem še nedovršenem razvoju. Take sodbe bodo mogli prav izrekati seveda le izkušene in strokovno izobražene osebe. — Ta nova načela bi bilo dobro marsikje upoštevati.

Brezverci na Češkem. Po uradnih statistikah je največ ljudi brez konfesije v industrijskih krajih: v okrajih Kladno in Slany jih je do 50%, na Moravskem 2%, medtem ko jih na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji skoraj nič ni. Zanimivo je, če primerjamo razširjenje brezkonfesionalnosti z razširjenjem pismenosti: na Češkem je samo 2,4% analfabetov, na Moravskem 3,3%, na Slovaškem že 15%, v Podkarpatski Rusiji pa celo 50,1%. Analfabetizem je torej cerkvi koristen.

Socijalne plasti čehoslovaškega naroda se statistično delijo takole: kmetov in samostojnih pridobitni-

kov je 44%, delavcev 48%, inteligence in uradništva 8%.

Predlog za obvezno delo v Nemčiji. Poslanci gospodarske stranke v nemškem Reichstagu so predložili zakonski projekt za obvezno delo (kuluk). Po tem projektu bi bil vsak Nemec dolžan med 17. in 25. letom starosti eno leto delati v blagor splošnosti. Odškodovan pa bi bil obvezanec s tem, da bi imel brezplačen stan, hrano, obleko ter obutev, zdravila in končno 70 pfenigov dnevno (9,50 Din). Če bi se ta predlog izvedel in če bi bili naradni prejemki zadostni in dobri, mislimo, da bi se marsikateri delavec prostovoljno javil k obveznemu delu.

Rumunija proti habsburški restavraciji. Ministrski predsednik Maniu je glede vpostavitve habsburške monarhije izjavil inozemskim novinarjem: »Sedanje rumunske meje smatramo za nedotakljive. Vsak tak poskus pa bi pobijali s popolno gospodarsko blokado, s prekinjenjem madžarskih železniških zvez, z gospodarsko izolacijo Madžarske in če treba, tudi — z vojno.«

Industrijalizacija obdonskega ozemlja. Moskovska telegrafska agencija javlja iz Rostova na Donu, da se je tam izročila prometu tovarna »Kombinat« za izdelovanje kmetijskih strojev. Podjetje združuje pravzaprav pet posameznih velikih tovarn, ki obstoje iz 36 velikih tovarniških zgradb z letno produkcijo v vrednosti 115 milijonov rubljev. Zaposleno je v tem podjetju 10.000 delavcev. Vsako uro se izdela 174 strojev, v glavnem posameznih delov za traktorje. Tovarna je bila zgrajena po načrtih sovjetskih inženirjev brez inozemske pomoči in je bila dogotovljena eno leto poprej, kakor je pa predvideval načrt. Podjetje se prištevka k največjim rezultatom gospodarske petletke. Obdonsko ozemlje, oziroma donecki bazen, je za Rusijo to, kar je Poruhje in Westfalija za Nemčijo.

V Harkovu, glavnem mestu Ukrajine, je v nekem kinu med predstavo nastal požar. Pri tem je našlo smrt 28 otrok, 6 je težko, 5 pa lahko poškodovanih. Vsem prizadetim se nakazuje materialna pomoč. Več vodilnih kulturnih funkcionarjev je bilo radi tega odstavljenih.

Nazadovanje brezposelnosti v Rusiji. Po uradni statistiki je bilo 1. junija 900.000 brezposelnih, proti 1.800.000 ob istem času prošlega leta. Tekom zadnjega leta je 4.200.000 kmečkega prebivalstva vstopilo v industrijo.

Državljska vojna na Kitajskem. Fengovo krilo severnih čet je izvršilo napad s konjico na veliko letališče nankinske nacionalistične vlade v Kwangsiju in je uničilo veliko število letal, ki so severnim četam delala največ preglavice.

V Boliviji, južnoameriški državi, imajo zopet revolucijo. Proti diktatorju Silosu so se uprli Bolivijanci pod vodstvom nekega Roberta Joséja in zavzeli mesto Villason. Diktator Silos je zaprosil Združene države za pomoč, ki pa se nočejo vmešavati, dokler ne vidijo, kam se bo zmagala nagnila.

Šest milijonov brezposelnih v Ameriki. Član reprezentančne hiše Green je izjavil ob priliki debate o brezposelnosti, da je meseca maja znašalo število brezposelnih v Ameriki 3.609.000. Newyorški poslanec Sirovich je pa sedaj ugotovil, da znaša njih število 6.600.000, kar je veliko bolj verjetno. Potemtakem je v Ameriki vsak četrty delavec brez posla. Izplačila zaslužkov so padla v zadnjih mesecih na dve milijardi dolarjev. Namerava se uvesti državne borze dela, za katera se je za prva štiri leta votiralo 4 milijone dolarjev. Vse kaže, da se bo morala nazadnje tudi Amerika baviti s socialno zakonodajo.

Nova carinska tarifa v Ameriki je izzvala ogorčenje v gospodarskih krogih Evrope, ki so uvideli potrebo evropske carinske enotnosti kot protiakcijo ameriški carinski politiki. To je vzbudilo bojazen in nesigurnost na ameriškem denarnem trgu in posledica tega je bila katastrofalna padec tečajev na newyorški borzi. V par dneh je bilo na newyorški borzi 7 milijard dolarjev izgubljenih, in ni izključeno, da se ta pa-

Namesto napredovanja — nazadovanje

To se malo čudno sliši, toda vendar je tako. Na jugoslovanskih državnih železnicah je zaposlenih okroglo 70.000 oseb. Uslužbenci se dele v dve glavni skupini in sicer v nastavljenе in delavce. Nastavljeni, katerih je približno 40 odstotkov, so razdeljeni v kategorije in sicer tri uradniške, dve poduradniški ter v kategorijo slug. Nastavljenci so na takozvanih normiranih mestih. Teh mest je seveda mnogo manj kot zahteva normalna faktična potreba. Delavci zlasti pri prometu pa tvorijo takozvano rezervo, iz katere se dopolnjujejo normirana, oziroma sistemizirana mesta. Za vsako normirano mesto je treba položiti predpisano skušnjo. Ker je, kot že rečeno, normiranih mest mnogo manj, kot je normalna potreba, radi tega opravlja veliko število delavcev različne posle, katere sicer opravljajo uradniki oziroma poduradniki in to mnogo let, preden se jim posreči, da se jih definitivno nastavi. — V delu torej v mnogih slučajih ni prav nobene razlike med nastavljenimi in nenastavljenimi. Pač pa so velike razlike glede prejemkov in raznih postranskih beneficij in pa glede prava na pokojnino. Zlasti je precejšnja razlika v tem, da nastavljeni prejemajo v slučaju boleznii celo plačo, delavci pa le 70 odstotkov v obliki bolnišnice. Naravno je, da taki delavci, ki vrše z uspehom višjo službo ter zastopajo nastavljenе, stremijo za tem, da bi sami čimprej postali nastavljeni. Toda k nastavitvi se pripuša le majhno število tako, da se je dogajalo in se še dogaja, da delavec cela desetletja čaka na nastavitve. Južna železnica je to tudi prakticirala, da je uslužbenca preje temeljito izčrpala, predno ga je pustila k nastavitvi. Pred vojno pa se je vendarle odločila, da bo sukcesivno nastavila vse one delavce, ki so opravljali službo nastavljenec. Ker je pa bila podržavljena, je to dolžnost prevzela nova uprava. Po novi pragmatiki je bil ves čas službe že nastavljenemu osebju pri prevedbi vstet za napredovanje in penzijo in po tem se je tako postopalo do leta 1929 tudi z onimi delavci, ki so postali definitivni. Od lanskega leta pa se je stanje izpremenilo. Oni delavci, ki so bili leta in leta provizorično nastavljeni in ki so imeli že tudi nad 25 let službe ter so že po deset, petnajst in celo nad dvajset let opravljali službo nastavljenca, so bili pri tej provizorični nastavitvi uvrščeni v ono stopnjo, ki po letih službe odgovarja. Pisec teh vrstic je bil n. pr. uvrščen z ozirom na 25 letno nepretrgano službo v 9. stopnjo in bi mu danes pripadala že 10., to je najvišja stopnja. Toda, ko se je tem uslužbencem začelo vračati dekrete o stalnosti, se jih je namesto naprej, pomaknilo nazaj v prvo oziroma drugo stopnjo, kakor če bi bili šele pred tremi leti prišli na železnico. To »napredovanje« nazaj pa pomeni občutno oškodovanje prizadetih, kajti oni izgube nad eno četrtino, to je preko tristo dinarjev svojih dosedanjih prejemkov. Razen tega se jim niti ne pove v slučaju, da bi šli v pokoj, da li se jim dosedanja službena doba sploh vračuna ali ne, kajti če se jim ne, tedaj bi morali ljudje, ki imajo predpisano dobo službenih let za pokoj in ki so že blizu 60 let stari, še enkrat 30 let služiti, da bi dosegli ono, kar so njih tovariši, ki so z njimi prišli na železnico, že dosegli. Tega naši železničarji gotovo niso zaslužili!

Krivda temu ne leži v pragmatiki, marveč v nekem členu finančnega zakona, s katerim se je baje hotelo preprečiti mnoge zlorabe, ki so se dogajale za časa radikalnih režimov v železniški upravi, kjer se je za partijske zasluge dajalo visoke pokojnine tudi takim osebam, ki skoroda železnice niso niti videli, razen kadar so se po njej vozile na strankarsko agitacijo. Nimamo proti temu ničesar, da se zlorabe odpravijo, toda kako pa pridejo naši pošteni železničarji do tega, da se z njimi enako postopa, ki si niso niti enega dneva na železnici prisleparili; ali si je mogoče misliti, da bi mogoč biti pošteni uslužbenec degradiran tedaj, ko bi imel napredovati. Pričakujemo, da se bo ta vnebovpijoča krivica čimprej popravila. Za enake dolžnosti enake pravice!

nika na denarnem trgu prenese na vse Združene ameriške države.

Tri divizije vojske nankinske nacionalne vlade so prestopile k severnim četam generala Fenga in prodirajo s severne strani proti Hankovu, medtem ko se z južne strani približujejo mestu »rdeče čete« Kiansi.

V Prazi je policija zaprla tri razkošne salone za lepitično masažo, ker se je ugotovilo, da se je v njih izvrševala prostitucija.

Petdeset ranjenih na kmečki svatbi. V vasi Lukoca na Ogrskem je nek bogat kmet slavil svojo svatbo, katere se je udeležila cela vas in mnogo okoličanov. Med fanti iz domače in sosednjih vasi se je vnel pretep, pri katerem je bil eden ubit, 50 pa težko ranjenih.

Župnik in nadučitelj v Hasbachu pri Neunkirchnu sta bila te dni aretirana. Nadučitelj je že več let zlorabljal nedoletne učenke, za kar je župnik vedel, a ga ni naznanil.

Besede o proletarski kulturi in umetnosti.

Angelo Cerkvenci.

Priznati moram, da ne moram na vprašanje: Ali je proletarska umetnost ali je ni? nič splošno veljavnega odgovoriti.

Maksim Gorki je na povsem podobno in enakovredno vprašanje odgovoril:

— Če veruješ v Boga, je Bog, če ne veruješ vanj, ga ni! Mar ne velja to prav tako za vsako umetnino »vobče«? Razredno zaveden, socialistično usmerjen proletarijat vseh dežel veruje v svojo umetnost, je zanjo navdušen, meščan (v poetičnem pomenu te besede) vanjo ne veruje. Ali pa nasprotno: Meščan občuduje takozvano breztenenčno (»večno«) umetnost — razredno zaveden proletarec jo kategorično odklanja.

Kdo je upravičen razsojati in razsoditi med obema?

Edino: Resnična in popolna vera!

Danes se jasneje neko kdaj preje zavedamo, da je edino absolutno merilo vrednosti in bistvene karakteristike umetnine in, zatonej, umetnosti: spoznanje, da je vse relativno.

Ze davno so mnogi posamezniki, da, celo velike množice nehale verjeti v neke absolutno dognane sodbe o umetninah in umetnikih, že davno velike množice po svojem lastnem spoznavanju in spoznanju ter okusu sodijo vrednost posameznih umetnin in umetnikov. In ni malo ljudi, ki brez vsakršnega spoštovanja in pietete odklanjajo še tako absolutno »priznane« umetnine in umetnike.

In kdo bi mogel tako zanesljivo in prepričevalno dokazati, da so le-ti mamj pametni od tistih, ki skušajo dokazovati visoko kakovost svoje lastne pameti? Knjižničar knjižnice »Delavske zbornice« Ciril Stukelj je n. pr. v »Svobodi« povedal, da ni malo Slovencev, ki s precejšnjo naslado citajo Edgarja Wallaceja, dasi je le-ta »nepriprnan« od oficijelne kritike, zato pa priznan od milijonov čitateljev! Stukelj je povedal celo to, da citajo Wallaceja ne samo »preprosti« čitatelji, kakor bi utegnil meniti kakšen genialen slovenski kritik, marveč tudi hudo in močno »nepreprosti« čitatelji od najvišjih vrhov slovenskega ljudstva pa doli do najnižjih globlin tega istega ljudstva... Sploh je vprašanje »preprostosti« čitatelja kaj komplicirana zadeva... Zdi se mi, da gg. »nepreprosti« s to zadevo močno slepomišijo, zakaj defenicije »preprostega« čitatelja do danes še nisem slišal in sem trdo prepričan, da je tudi v bodoče ne bom. Vsaj s seznanom slovenskih »nepreprostih« čitateljev naj bi nam postregli gg. ... Jaz jih že nekoliko poznam in bi gojil do njih še mnogo pobožnejše spoštovanje, če bi bila njihova »nepreprostost« očitno in javno legitimirana!

Hotel sem le poudariti dejstvo relativnosti presojanja vrednosti katerekoli umetnine glede na aktivno in pasivno legitimacijo... Vse to velja, seveda, tudi za proletarsko umetnost! Zato se mi ne zdi, da je važnejše poudarjati pojem: umetnost, nego njen atribut: proletarska, zakaj za razredno zavednega proletarca je — vsaj v večini primerov — bistvena vrednost umetnine v njeni socialistični orientaciji glede čuvstvenih čimteljev, dvorečih nove miselne in čuvstvene podlage bodoče socialistične družbe.

Jasno je, da je pogoj vsake, zažreje tudi proletarske umetnine njena prepričevalna sila, t. j. lastnost, ki v čitatelju vzbuja vero v resničnost upodobljenega — ne od pisatelja ali oblikujočega tvorca doživljenega (to ni niti malo važno; povečini hohštaplerska laž!), marveč tako oblikovanega, da v uživajočem vzbuja vero (domnevo) o resničnem!

Proti dežju ugovorov, ki bodo padali z oblačnega neba »nepreprostih«, dežnika res ne bom rabil!... Vsi ti ugovori niso novi, niti navidezno ne, zakaj do danes Vam še ni uspelo sleči se iz kronolin... Ze moji častitljivi profesorji mnogoterih literatur v gimnaziji so nam ubijali v tedovratne glave tiste nauke, ki jih danes tako pogostokrat berem v elitnih slovenskih revijah »Dom in svet« in »Ljubljanski zvon«, samo da so bili njihovi ugovori nekoliko bolj duhoviti. Odkar sem zapustil šolske klopi, nisem slišal še nobenega novega argumenta proti tendenčni...

V tiste »večnosti« elemente umetnosti, v katere bi morali po sili vsi verjeti, res ne moremo verjeti, čeprav bi iz gole vlnudnosti včasih tudi kakšno neumnost radi verjeli... Res, na ljubo domišljiji »nepreprostih«, da so edinole oni poklicani soditi o vrednosti »večnosti« elementov, ne moremo verjeti! Marveč menimo, — nekateri vsaj — ker smo zelo malo skromni, prav skromno, da takšnih elementov ni, zakaj kdove, kako bodo naši pravnučki, ki bodo verjetno, že manj skromni, po nekotikih decenijah tisočletij pomilovalno zrlji na naše današnje genije, če bodo namreč na nje sploh — zrlji... In kako se bodo šele smejali veri »nepreprostih« v »večnosti« elemente umetnosti, če ne bodo imeli, seveda, prav nič pametnejšega, čemur bi se mogli smejati (kar pa, seveda, prav živahno dvomim!).

(Konec prihodnjic.)

Zabranjeno naročilo. Sovjetska vlada je pri neki ameriški tovarni letal v Baltimoru naročila 20 novih bombnih letal. Ameriška vlada je pa izvršbo tega naročila prepovedala.

Strela je udarila v cerkev. V ogrski vasi Soas se je iz strahu pred nevihto zbralo veliko število vaščanov k molitvi. Tedaj pa je udarilo v cerkev in je strela ubila 3 osebe, nekega kmeta pa je ohromela.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POŠTNI PREDAL 22

Maribor.

Nevihite in škropljenje ulic. Naše mesto doleti posebna sreča, kadar pride do kake nevihte. Zato pa Mariborčani v poletnem suhem času vedno nepotrpežljivo čakajo na nevihto in često jih temni oblaki razočarajo, kajti v zadnjem trenutku, ko bi imelo priti do dežja, se oblaki izognejo Mariboru in škropljenje mestnih ulic in trgov je za tisti dan »fuč«. Imamo sicer vse moderne naprave za škropljenje in tudi vode nam ne manjka, toda mestna uprava se le redko odloči, da bi poškrpila vsaj najbolj prašne ulice. Kakšni razlogi jo pri tem vodijo, ni znano. Najbrž pa bo ta vzrok iskati v štedenju. Nešteto krat smo že omenili, da je štedenje pri škropljenju zelo škodljivo za prebivalstvo, kajti nikoli poprej ni bilo takega prahu, kot ga imamo danes v času avtomobilov. Mesto bi rado veljalo kot moderno ter lepo, vabljivo za tujca, in od časa do časa se vršijo akcije za pobijanje tuberkuloze in drugih bolezni. Na čelu teh akcij se postavljajo osebe, ki včasih tudi odločajo v občinski politiki. Žal, pa take akcije le redkokdaj preidejo iz teorije v prakso. V Ljubljani kot tudi drugod se zelo izdatno škropijo ulice, samo v Mariboru to nikakor ne gre in ne gre! Navsezadnje smo v tem oziru največ na nevihte, ki včasih temeljito operejo ulice, hiše ter rastline od silnega prahu, ki se nabira v obliki snežnih lavin.

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru proslavlja dne 2. in 3. avgusta 1930 svojo petletnico obstoja društva. Dne 2. avgusta se vrši ob 20. uri akademija v dvorani »Union« (Götz), pri kateri nastopijo tudi delavska pevska društva (skupni zbor). Drugi dan, 3. avgusta, se pa vrši velika ljudska veselica v Radvanju, gostilna Anderle. — Odbor.

Dev. Mar. v Polju.

Pozna blagoslovitev temeljnega kamna razširjene šole. Kritika našega občinskega gospodarstva, poslana od kraljevske banke uprave naši občini po izvršeni reviziji, nam še ni izginila iz spomina. Jako hvaležno je tukajšnje prebivalstvo »Delavski Politiki«, ki je edina od časopisov o tem natančno poročala. Te dni smo doživeli novo zanimivost. Pa še o tej par besed! Občinski odbor v Dev. Mar. v Polju, v katerem nima delavstvo nobenega pravega zastopnika, je na pritisk oblasti letos enkrat sklenil, da se poljska šola razširi in preuredi, ker ne zadošča več svojemu namenu. Te dni, ko so bila betonska dela v prizemlju že končana, pa so se spomnili nekega možje, da so pozabili na »žegen« in da bi bilo, če ne v interesu davkoplačevalcev, pa vsaj v interesu povečanja njih ugleda, če se izvrši blagoslovitev »temeljnega kamna«, čeprav se je zaenkrat dvignil temelj brez blagoslova nad zemeljsko površje. K proslavi so povabili mnoge važne osebe, za kar je pač v prvi vrsti šlo Pri prisrčni slavnosti in sprtno organiziranim prigrizku so se vrstili tudi govori.

Ne poznamo točno njih vsebine, vendar je gotovo, da je bil najbolj hudomušen tisti gospod, ki je večini občinskega odbora čestital na zaslugah za razširjenje šole. Ob pohvali se je pa lahko zelo namuzal tudi tisti obč. odbornik, čigar več let najbolj merodajna skupina v občinskem odboru se je že leta 1925 borila proti razširjenju poljske šole in se tudi pritožila 23. avg. 1925 proti predmetnemu sklepu takratnega občinskega gerentstva. Pritožbo te skupine (bivši klerikalni delavci) je sicer veliki župan ljubljanske oblasti z odlokom z dne 19. 9. 1925 št. 11.683 kot brezpredmetno in šolskemu napredku nekoristno zavrnil, vendar se šola v Dev. Mar. v Polju tedaj ni razširila, ker so se kmalu nato izvršile pri merodajni oblasti politično-osebne izpremembe, ki so pritožbo te skupine naknadno upoštevale in razširjenje šole v Dev. Mar. v Polju odložile. Ali je bilo občini v korist ali v škodo, da se že leta 1925 ni poljska šola razširila, o tem naj preišči s svojimi ljudmi bivši klerikalni general bivše klerikalne stranke, pa tudi naši davkoplačevalci. Delavci, ki imamo o vsem že jasne pojme, smo prepričani, da bi bili merodajni prireditelji učinili veliko modrost, ako bi bili z itak zamujenimi »žegni«, pa tudi z zakusko in hvalnicami o zaslugah, ki jih ni, še nekoliko počakali. Mislimo torej, da je lahko uginiti, komu je bila blagoslovitev kamna potrebna. Ne bo pa vse skupaj nič pomagalo. »Božji mlini« meljejo počasi, skoraj prepočasi, pa zato gotovo.

Jesenice.

Modernizacija mesta. Odkar so postale Jesenice mesto, se vse spreminja in napreduje, tako, da se človek kar veseli napredka. Pred letom dni so strokovno organizirani delavci z gospodarskimi združenji napravili načrte, da bi izgradili ljudsko kopališče v bližini »Delavskega doma« na Savji. Ker se je pa javnost za ta načrt zelo interesirala, je nato sledil takoj predlog na občini, da tudi ona napravi javno ljudsko kopališče. Soglasno je bil storjen sklep, da se postavi ljudsko kopališče na Plavžu pri Jesenicah. In sedaj vlnudno vprašamo jeseniški mestni občinski odbor, ali misli ta sklep tudi izvršiti? Nadalje je tudi občinski odbor sklenil, da se nabavi škroplilnik za ceste v naši občini, ker avtomobilski promet skozi Jesenice narašča. Dnevno drvi jo nešteti avtomobili z neverjetno hitrostjo skozi mesto in povzročajo silen prah, tako, da morajo stanovalci ob cesti imeti po cel dan zaprta okna, ako se hočejo ubraniti cestnega prahu v svojih stanovanjih. To stanje je pa tudi iz higijskih ozirih neznosno, predvsem velja to za trgovine, mesarije in gostilne, katere stojijo vse ob cestah. Vsi ti lokali se morajo zračiti in se pri tem vlega cestni prah na vsa jedila in pijače. Zato pozivljamo mestno občino, da naj sklepi že enkrat postanejo tudi dejanja. — Zadnji čas se pa v jeseniški občini nekaj kuha, tako, da namerava g. Andrej Čufar odstopiti kot župan. Mislimo, da ima tudi prav. Med vsemi javnimi napravami je mestni občini najnujnejša potreba poprava cerkve, kjer se je v delom že pričelo. Čudno se nam pa le zdi, da je ravno popravilo cerkve tako nujno. Vsaj sedaj nam še ni znano, da bi katerakoli oblast dognala, da

bi naša stara cerkev bila iz higijskih ali iz stavbnih ozirih potrebna poprave. Nas bi bolj veselilo, če bi mogli poročati, da so občinski očetje izvršili sklepe, ki bi jih bilo treba res nujno izvršiti. — Eden bivših odbornikov.

„Prijatelj prirode“.

Izlet »Prijatelj Prirode« na vrh Babinega Zobu nad Bledom. Izlet na nedeljo, dne 15. t. m., se je izborno obnesel. Ob 8. uri predp. so odkorakali ljubljanski izletniki iz Boh. Bele na vas Kupljenik in odtod po strmih, lepih gorskih senožitih na Jelovsko planoto, iz katere molji vrh 1128 m nad široim znano molečo pečjo, dobro vidno z Bleda, imenovano Babin Zob. Pravi cilj izleta je bil, ugotoviti lego nekdanjega zavetišča podružnice »Prijatelj Prirode« v Radovljici. S pomočjo napovedi domačega kmeta se je brez dvojbe ugotovilo, da je stalo zavetišče na točki 1152 m na robu Jelovce nad Boh. Savo. Stalo je do pred vojne, po vojni pa se jo je menda polastila podružnica SPL v Radovljici in ker je bila kočja brez prometa in jela razpadati, se je stavbni les kočje porabil za zgradbo lovske kočje privatnega posestnika z Bleda pod tako zvano »Oblakovo planino«, kakih 500 metrov pod prejšnjim zavetiščem. Kameniti temelji starega zavetišča so dobro vidni. Bajta je stala na lepem mestu in dovoljevala razgled na goriške mejne gore Juljskih Alp ter proti severu na Triglavsko skupino. Sedaj je drevice prerastlo razgled. Zavetišče je stalo na idiličnem mestu »Oblakove planine«, ki je, kakor prva planina, ko se pride na planoto, »Ričmanova«, pravo zavetišče miru in gorske lepote. Oba planinska kotička sta kakor ustvarjena za poletno taborišče. Udeležil se je izleta tudi prijatelj prirode Nemeč z Bleda. Priključili so se še trije drugi izletniki in vsa družba je prav veselo in zadovoljno prebila solnčni dan na planinah. Pot nazaj je vodila čez vas Kupljenik, tik ob bregu Bohinjske Save, pod lepimi vrhovi, ki se nizejo od Blejskega jezera pa do sovodnja Bohinjske in Dolinske Save in odtod na Radovljico. Od povsod se nudijo krasni pogledi, posebno nepopisljivo lep je pogled z roba nad Babinim Zobom na Blejsko jezero z ozadjem Zabreškega Stola.

Klenovnik.

Izlet pacientov. Pod osebnim vodstvom ljubljanskega zdraviliškega upravnika profesorja agronomije gospoda Vukičevića so pacienti napravili z dovoljenjem primarnega zdravnika g. dr. Samaržije v nedeljo zjutraj mal izlet po ogromnem posestvu, ki pripada zdravilišču. Cilj izleta je bil Čardak, oziroma Milanovac, kakor se sedaj imenuje ta lepa izletna točka, kjer ima zdravilišče del svoje penzionare. Od tu se je nudil izletnikom, ki so bili vsi prav dobre volje, korasen razgled po vsem ogromnem posestvu. Slikanje pacientov, ki pri takih priložnostih ne izostane nikoli, je oskrbel vsestransko priljubljeni pacient Anton Horvat. Menda ni treba še posebej poudarjati, da je ta mali izletič povzročil izletnikom prav dober tek, ki so si ga utešili z dobro malco, da so lažje počakali na opoldanski obed. Opazilo se je razveseljivo dejstvo, da se je posestvo zdravilišča zadnja leta mnogo preuredilo in premoderniziralo, kar gre za sluga v prvi vrsti zdraviliškemu ravnatelju g. dr. Jokoviću in upravniku g. profesorju agronomije Vukičeviću. Pod vodstvom ve-

šče roke teh dveh gospodov postaja ekonomija zdravilišča vedno rentabilnejša, kar pride zopet v korist trpečemu, na pljučih bolnemu delavstvu. Kakor znano, je zdravilišče last Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, v katerem se oskrbuje stalno okoli dvesto pacientov iz vrst delavstva ter nekaj zasebnih bolnikov, ki plačujejo po Din 120.— dnevne oskrbe. Ogromno zdraviliško posestvo z gradom je bilo nekdanj last grofov Draškovič.

Neumnost še ni izumrla.

Kako je milijonarka nasedla vedeževalki s kartami.

Madame Mary je bila v Nici, zlasti med »boljšimi« krogi, znana kot imenitna »kertenšlogarica«. Tudi bogata posestnica in milijonarka, madame Simenot, se je napolila k njej iskat uteh in nasvetov, ker se je čutila nesrečno in jo je baže usoda preganjala. Pogodili sta se za tri seanse, vsako po 500 frankov. Vsaka seansa je trajala po tri ure. Prvi dan so pokazale karte, da je gospa zato nesrečna, ker njen mož na onem svetu ne najde pokoja. Drugi dan so ugotovile, da gre na njenih posestvih zato vse narobe, ker tava nad njimi duh pokojnega moža, ki išče pokoja. Tretji dan je našla vedeževalka rešitev v tem, da pri nesre gospa njej v zaprti kuverti ves svoj denar, ki ga ima v banki, da ga bo ona zagovorila. Naslednji dan je gospa prinesla v zaprti kuverti sto bankovcev po tisoč frankov. Vedeževalka je v poltemni sobi prižgala svečo in med čudnimi molitvami sežgala nad plamenom kuverto; po nadaljnjih zaklinjanjih se je pa zopet pokazala nepoškodovana kuverta, ki jo je vedeževalka vrnila gospi z zagotovilom, da je ta denar zdaj rešen prokletstva. Naročila ji je pa, da kuverte ne sme prej odpreti, preden ne poteče 8 dni, ker bi se sicer bankovci spremenili v navaden papir. Na isti način je sledeče dni zarotila vedeževalka še štiri druge kuverte s 400 tisoč franki. V posebni usnjati torbici ji je morala izročiti tudi vse svoje dragulje in nakit, da ga je rešila prokletstva. Čez osem dni je gospa Simenot vzela kuverte in jih je nelsa v banko, da denar zopet naloži. Ko so šele tam kuverte odprli, so se vsuli iz njih izrezki navadnega papirja. Vedeževalka je pri svojih manipulacijah neopaženo zamenjala kuverte. Ko so odprli torbico z dragulji, so našli v njej mesto draguljev navadne steklene črepinje. Šli so takoj iskat sleparsko madame Mary, ali ta je s svojo dekle že davno odplula čez morje v Južno Ameriko, kjer namerava uživati sadove ljudske neumnosti, če je prej ne izsledil policijska tiralica.

Širite naš list!

Izredno nizke cene! Največja zaloga plošč! Popravila vseh instrumentov!

Tvojnica glasbil
MEINEL & HEROLD
Prodajalna: Trg Svobode
Maribor.

Veletrgovina igrač in galanterije F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materiala i. t. d. po najnižjih cenah.

V tovarn. zalogi perila boste v izbiri

3000 srajc

gotovo našli nekaj po Vašem okusu in to po izredno nizkih cenah! Moške obleke po Din 290.—, 320.—, 340.— itd. Specialna zaloga samoveznic od 6 Din dalje.

J. Karničnik, Maribor, Glavni trg 11

Pozor birmanci!

Kontekcijska trgovina

Žiga Weiss

Celje-Gaberje 3 (v hiši g. Plevčak)

priloga raznovrstne zgotovljene obleke v vsaki velikosti in po najnižji ceni že od 100 Din naprej. Lastno izdelovanje oblek po meri in najnovjšem kroju. — Oglejte si pred nakupom našo zalogo!

Pristopajte k
**ŠTAJERSKI
HRANILNICI IN
POSOJILNICI**

Delež po D. 100—
Člane sprejema
začasno Ljudska
tiskarna, Sodna
ulica štev. 20 —

Knjigoveznico

Ljudske tiskarne v Mariboru toplo priporočamo vsakomur!

Veže trgovske knjige, revije, knjige za zasebnike, knjižnice itd. po zmerni ceni in v lepi ter solidni izpeljavi!

Maribor, Sodna ulica 20

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 250 D

NAČELSTVO.